УДК 378.1

Олена Чернєга, *аспірант Бердянського державного педагогічного університету*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА

Стаття розкриває особливості організаційно-методичного супроводження викладання дисциплін професійно-орієнтованого циклу під час підготовки майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю. Організаційно-методичне супроводження містить комплекс технологій, методів та засобів, спрямованих на здійснення процесу професійної підготовки, котрі забезпечують створення умов для прийняття студентом оптимальних рішень у різних ситуаціях професійного навчання.

Ключові слова: *якість інженерно-педагогічної освіти, підготовка інженера-педагога, організаційно-методичне супроводження, професійно-орієнтовані дисципліни, успішність студентів, методика викладання, інноваційні технології навчання, передовий педагогічний досвід.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах становлення світового освітнього простору особливого значення набуває удосконалення якості системи вищої освіти. В свою чергу одним з показників якості освіти є конкурентоспроможність випускника освітньої установи, проте основна проблема, на наш погляд, складається не лише в тому, що має бути досягнено – це відображено в освітніх стандартах і кваліфікаційних характеристиках, а також і в тому, як забезпечується досягнення заданих цілей.

Управління якістю освіти в межах нової освітньої парадигми, у якій особистість є основною соціальною цінністю, є можливим лише при наявності об'єктивної інформації про те, як здійснюється особистісно-професійне становлення майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі, а також при вивченні процесу його підготовки. Майбутні інженери-педагоги за спеціальністю 6.010103 "Професійне навчання". Економіка підприємств, маркетинг і менеджмент повинні мати фундаментальну педагогічну й методичну підготовку в питаннях організації і здійснення навчально-виховного процесу у професійно-технічних та вищих навчальних закладах I – II рівнів акредитації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні останнім часом з'явились публікації із досліджуваної проблеми авторів: Н. Ничкало [5], О. Коваленко [3; 4], Н. Брюханова [1], О.О. Мельниченко та інших авторів, які здебільшого висвітлюють якість інженерно-педагогічної освіти.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. В останні десятиріччя серед опублікованих робіт недостатньо досліджене питання щодо визначення *умов та способів впровадження організаційно-методичного супроводження професійно-орієнтованих дисциплін у підготовці інженера-педагога.*

Постановка завдання (цілі статті). Рішення завдань якості інженерно-педагогічної освіти пов'язане перш за все із знаходженням організаційно-методичних умов викладання навчальних дисциплін і зокрема професійно-орієнтованих. Дане завдання може бути вирішене завдяки організації методичного супроводження, що спрямоване на створення сприятливих умов, котрі прискорюють процеси якісної підготовки майбутнього інженера-педагога.

Метою статті є обґрунтування особливості організаційно-методичного супроводження викладання професійної педагогіки та методики професійного навчання під час підготовки майбутніх інженерів-педагогів економічного профілю. Організаційно-методичне супроводження містить комплекс технологій, методів та засобів, спрямованих на здійснення процесу професійної підготовки, котрі забезпечують створення умов для прийняття студентом оптимальних рішень у різних ситуаціях професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. До професійно-орієнтованих дисциплін відносять Професійну педагогіку та Методику професійного навчання, що формують базовий рівень вищої інженерно-педагогічної освіти і завершуються присвоєнням освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" [3].

Організаційно-методичне супроводження професійно-орієнтованих дисциплін містить комплекс технологій, методів та засобів,

© О. Чернєга, 2009

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

спрямованих на здійснення процесу професійної підготовки. Це дає право визначити його як комплексний метод, що забезпечує створення умов для прийняття студентом оптимальних рішень у різних ситуаціях професійного навчання.

Основним типом теоретичного заняття з Професійної педагогіки та Методики професійного навчання є навчальна лекція, на якій викладач ділиться новими знаннями, використовує наочність, доводить твердження, формулює проблеми, питання, показує шляхи їхнього вирішення, а формою реалізації матеріалу, який вивчається лекційне забезпечення. Дидактичною метою цих занять є вивчення нового матеріалу, котрий має бути достатньо уніфікованим. З цією метою викладачами професійно-орієнтованих дисциплін кафедри професійної педагогіки і методики професійного навчання Бердянського державного педагогічного університету підготовлені фондові та базові лекції з основних тем як у друкованому, так і в комп'ютерному варіантах, що дає можливість як викладачам, так і студентам користуватися ними у процесі самостійної підготовки до занять.

Самопідготовка студентів з теми наступної лекції є елементом методики випереджаючого навчання, яка використовується викладачами під час викладання проблемного матеріалу. Студенти беруть участь у її обговоренні, яскраво демонструють міждисциплінарну інтеграцію та внутрішньопредметні зв'язки, сприймають інформацію на більш високому, концептуально-прогностичному рівні. Така методика вважається дуже ефективною в сучасних умовах професійної підготовки, але результати її залежать як від творчої особистості викладача, так і від сумлінного ставлення до заняття кожного студента. В цілому, під час використання нетрадиційної методики навчання спостерігаються декілька напрямів її впливу: навчальний – розвиток таких психофізіологічних навичок як пам'ять, увага, сприйняття інформації студентом і комунікативний – об'єднання колективу студентів і викладача, встановлення емоційного контакту.

Крім того, одним з важливих завдань викладача на лекції є допомога студентам у засвоєнні навчального матеріалу, подоланні труднощів, виділенню головного і усуненню помилок під час самостійної роботи над темою. Студенти вчаться розробляти контрольні запитання і відповіді на них. Це сприяє розвитку аналітичного мислення, системному підходу до вирішення складних проблемних ситуацій, розвиває наполегливість і націленість на конкретний результат.

Методичні прийоми індивідуальної роботи, які використовуються на лекції: самостійний розподіл студентом заданої теми на окремі частини, що гарантує результативність вивченої теми; здійснення самоконтролю знань; складання структурно-логічних схем за темою та ін. За такої форми осмислення знань провідною стрижневою характеристикою є гнучкість – здатність оперативно реагувати і мобільно адаптуватися до змінних професійних умов. При цьому формується креативність, готовність до творчості, яка проявляється в інтелектуально-творчій ініціативі, широті асоціацій, швидкості, гнучкості і оригінальності мислення. У період проведення практичних занять формуються практичні вміння і навички для виконання професійних завдань у галузі майбутньої професійно-педагогічної діяльності. Це вимагає новітнього досконалого змісту практичних занять з урахуванням змін, які відбуваються у практиці професійної освіти, запровадження інноваційних форм і методів навчання.

Практичні заняття з Професійної педагогіки та Методики професійного навчання є першим етапом, з якого починається практична фахова підготовка бакалаврів за спеціальністю 6.010103 Професійне навчання. Економіка підприємств, маркетинг і менеджмент, на якому закріплюються теоретичні знання, здобуваються перші практичні вміння та навички і закладаються основи для виконання професійних завдань на подальших етапах практичної підготовки – навчальної, виробничої (педагогічної), переддипломної практики.

Обов'язковими елементами в організації й проведенні практичних занять, передбачених робочою програмою є:

- повне вивчення теоретичного матеріалу, за яким проводиться практичне заняття;
- визначення мети, завдань, обсягу робіт, порядку виконання роботи;
- формування опорних теоретичних знань для виконання практичної роботи;
- використання одержаних умінь, навичок у майбутній професії.

Виходячи з цих вимог, важливою умовою, яка забезпечує якість практичних занять є створений з кожної навчальної дисципліни комплекс навчально-методичного забезпечення, який включає матеріали з практики навчально-виховного процесу у професійних навчальних закладах на підставі яких викладачі формують практичні завдання. Це, насамперед, вправи, педагогічні ситуації, проблемні запитання, вирішуючи які студенти залучаються до процесу

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

обмірковування, дискусії, аналізу та прийняття правильних рішень. Такі завдання передбачають вищий рівень навчальних досягнень, вони вимагають від студента не лише згадати і повторити представлену інформацію, а викликають бажання побачити можливість їх застосування у професії, вирішення проблеми за допомогою вже набутих умінь, вирішення нової ситуації.

Однією з ефективних форм проведення практичних занять є навчальні ігри. У методиці підготовки і проведення навчальних ігор на практичних заняттях з Професійної педагогіки та Методики професійного навчання викладачі виділяють три основних етапи: організаційний, підготовчий, ігровий.

Важливим питанням організаційного періоду є формування малих груп (педагогічних колективів, методичних служб), видача індивідуальних завдань.

Підготовчий етап – основний робочий етап, на якому викладач спрямовує індивідуальну роботу студентів.

Ігровий етап – це реальна гра, яку веде, як правило, викладач і на якому кожна група студентів представляє свої проекти (проект виховного заходу; вирішення складної педагогічної ситуації; проект уроку, лекції, семінару тощо). У процесі гри, яка іноді набуває характеру змагання (на кращий проект заняття, на найбільш вдале вирішення педагогічної ситуації та ін.) розвивається дискусія за питаннями, що обговорюються, заздалегідь готується методична документація, презентація, наочні засоби навчання тощо. Викладач робить підсумки, дає оцінку кожній групі студентів, відзначає успіхи, недоліки.

Так, практичне заняття на тему “Інноваційні технології навчання” з дисципліни “Методика професійного навчання” викладач вважає доцільним проводити виключно методом навчальної гри. Кожна група студентів отримує певну тему з будь-якої економічної дисципліни та завдання – розробити проект заняття з використанням будь-якої технології навчання. Застосування методу навчальної гри на цьому занятті, як показує досвід, надає змогу кожному студентові найкраще реалізувати свої теоретичні знання, активно включитися у творчий процес формування колективної думки, відстоювати свою позицію, виявити свої організаційні та творчі здібності, вміння працювати в колективі та виконувати дії щодо розробки проекту заняття.

Перед проведенням навчальної гри викладач готує сценарій її проведення, методичні вказівки до виконання завдання, визначає форму звіту кожної команди. У складі студентів виділяються групи з 5 – 8 осіб (методичні колективи). У кожній групі обирається керівник. Кожна група має діяти за етапами розробки нового заняття:

- висуває ідеї з розробки заняття (обирається та обґрунтовується та чи інша технологія навчання, здійснюється перевірка кожної ідеї, в ході якої переважає найбільш ефективна для обраної теми);
- проектує та конструює заняття;
- представляє проект заняття.

На подальших етапах навчальної гри керівник кожної групи захищає свій проект, а учасники інших груп стають його опонентами. При цьому проводиться методичний аналіз розроблених проектів заняття. Мета всіх учасників гри – обрати найбільш вдалу розробку.

Серед інших форм проведення практичних занять із професійно-орієнтованих дисциплін ефективним є метод проектів, що містить такі завдання, як написання проектів. Це вимагає від студента обдумування і формулювання основних педагогічних і методичних ідей. Викладачі за допомогою методу проектів намагаються сформувати зі студентів самостійних педагогів-методистів. З цією метою студент розробляє проекти занять (розробка документації, програмних та методичних засобів), проектує освітні технології, робить презентації своєї роботи (за вимогами презентації кожен студент, виконуючи роль викладача, протягом 7 – 10 хвилин пропонує студентській спільноті своє бачення проблеми або її вирішення). Проектні завдання як правило індивідуалізовані з урахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, пізнавальної активності.

Ефективною формою проведення практичних занять з Професійної педагогіки за темами “Професійно-педагогічна культура викладача”, “Професійне виховання майбутнього фахівця” та ін. є дискусія, тобто обговорення поставленої проблеми всіма студентами, з поданням запитань до основних доповідачів, які спеціально готуються до такого заняття. Сучасні педагогічні методики дозволяють уникнути властивих для традиційного навчання психологічних бар’єрів, пов’язаних зі страхом помилитися. В атмосфері вільного спілкування і творчості цей бар’єр зникає, студент стає розкутим, він вчиться слухати, робити власні висновки, вести дискусію, доводити свою точку зору. Студенти розмірковують, доповнюють відповіді, аналізують, конкретизують, оцінюють самостійно. Особливо корисні відповіді на запитання, коли поєднуються знання матеріалу з

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

яскраво вираженим почуттям відповісти на запитання і переконанням однокурсника у необхідності це знати. Студенти говорять без остраху на занятті. Головне при цьому, щоб засвоєні знання зайняли місце мети у навчальній діяльності студента, щоб у нього виникла потреба у знаннях. У кожному питанні піднімається якесь невідоме, на яке один студент знає відповідь, а інший бажає знати, і в результаті невідоме стає відомим усім. Якщо студент закріплює відкриті засвоєні знання в процесі спілкування, то при цьому йде колективний пошук істини. Таке спілкування дозволяє зіставити протилежні позиції, побачити проблему з різних сторін, вчить аналізувати ситуації, прищеплює вміння слухати інших і взаємодіяти з ними, вчить захищати свою думку, доводити переваги своїх пропозицій, вибирати переконливу аргументацію, логічно мислити, що сприяє узагальненню і систематизації знань.

Аналіз педагогічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності з їх повним розбором викладачі використовують після закінчення виробничої чи переддипломної практики (у професійно-технічних навчальних закладах або ВНЗ I – II рівнів акредитації). Педагогічні ситуації є ефективною структурою для формування знань, умінь і навичок. Вони допомагають оцінити отримані знання, удосконалити систему контролю знань, умінь і навичок майбутнього інженера-педагога.

Професійне рішення педагогічної задачі характеризується тим, що при аналізі ситуації студент свідомо спирається на визначену систему правил і вимог. Він цілеспрямовано вибирає з "арсеналу" педагогічної науки і практики ефективні засоби для рішення даної задачі відповідно до конкретних умов. Одночасно майбутній педагог планує порядок своїх дій і вчинків. Проте, для професійного рішення педагогічних ситуацій потрібно готуватися, опановуючи особливостями роботи в галузі освіти. Педагогічна ситуація є результатом усвідомлення суб'єктом мети освіти й умов її досягнення в педагогічній ситуації, а також необхідності виконання професійних дій, прийняття їх до виконання.

Студенти застосовують набуті базові теоретичні знання для розв'язання реальних проблем навчально-виховного процесу, з якими майбутній інженер-педагог стикається у повсякденній роботі, а викладачі проводять контроль конкретних знань, навиків і вмінь, якими оволодів чи володіє студент на кінцевому етапі заняття чи курсу дисципліни. Ці задачі і завдання є різними за складністю і типом, вони формуються блоками за темами від менш складних і деталізованих до повного описання педагогічної ситуації. Тематика ситуаційних задач і завдань випливає з програмних положень дисципліни, навчальний матеріал, викладений у них, має міжінтеграційний зв'язок з іншими психолого-педагогічними дисциплінами. Умови завдання ставляться лаконічно й чітко.

Цей метод використовується для того, щоб допомогти майбутньому інженеру-педагогу зрозуміти специфіку педагогічних ситуацій (взаємовідносини, види відповідальності, клімат навчання, мотивацію). Це сприяє формуванню вмінь розв'язання проблемних ситуацій, допомагає адаптації студента до майбутньої діяльності. Рішення педагогічних задач жадає від студентів використання більшого кола знань порівняно з відповіддю на конкретне питання. У них створюється більш предметне уявлення про зміст і характер тих навчально-виховних завдань, які необхідно буде вирішувати в умовах професійного навчального закладу.

Аналіз педагогічних ситуацій ефективно супроводжуються педагогічними відеотренінгами – відпрацювання мистецтва педагогічного поводження та взаємовідносин інженера-педагога з учнями, студентами, колегами-викладачами, адміністрацією навчального закладу у складних ситуаціях. На практичних заняттях із Професійної педагогіки викладачі використовують оптимальне поєднання теоретичного вивчення матеріалу з його візуальним підкріпленням шляхом демонстрації відеозаписів з методикою виховної, організаційної, навчальної роботи і подальшим відпрацюванням студентами навиків комунікації та взаємовідношень у конкретній ситуації з корекцією дій викладачем. На практичних заняттях з Методики професійного навчання для відпрацювання навиків проведення лекції, семінару, уроку, де сценарій бесіди розробляється групою студентів, а результат записується на відеоплівку.

Отже, розв'язуючи різноманітні завдання та ситуації, студенти мають повне уявлення про роботу викладача, володіють усіма методичними засобами виховної та навчальної роботи, що безпосередньо використовуються у практиці викладання конкретного професійного навчального закладу.

Як підсумок організації і проведення практичних занять з дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки за викладеними методиками – підвищення успішності студентів. Крім усього вищезазначеного, у викладачів та

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

студентів склалися тісні зв'язки і співпраця з інженерно-педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів, технікумів та коледжів у напрямах взаємоконсультування, підбору практичного матеріалу, зустрічей викладачів та методистів зі студентами, організації навчальної виробничої практики, проведення науково-практичних конференцій, стажування викладачів, спільне проведення методичних об'єднань та інше.

Висновки. Удосконалення методик викладання, застосування новітніх, прогресивних технологій навчання, що збуджують зацікавленість у майбутній професійній діяльності через аналіз педагогічних ситуацій, тренінги, виконання практичних завдань, аналіз та набуття передового педагогічного досвіду – все це дозволяє виховувати й розвивати сучасного інженера-педагога.

1. Брюханова Н.А. Методика обучения будущих преподавателей технических дисциплин проектированию дидактического материала: дис. канд. пед. наук: – Харков, 2002. – 472 с.

2. Васильев И.Б. Профессиональная педагогика: конспект лекций инж.-пед. специальностей. В II част. – Харьков, 2003. – 152 с.

3. Коваленко О.Е., Брюханова Н.О., Мельниченко О.О. Концепція професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей/ / Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2005. – №10. – С. 7 – 21.

4. Коваленко Є. Методика профессионального обучения: учебник для инженеров-педагогов. – Харьков: Штрих, – 2003. – 480 с.

5. Ничкало Н.Г. Неперервній професійній освіті – педагогічні кадри нової генерації // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2005. – №10. – С. 21 – 33.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2009

a b c d a b c d a b c d a b c d a b c d a
v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v v

Джерела мудрості

?

"..люблю усіх … ні на кого не тримаю зла … намагаюсь робити та творити добро … крізь терни до зірок досягаю успіху … щира і відкрита, на скільки це дозволяю собі … будую те, що давно зруйновано … намагаюсь віддати все найкраще, що в мені … я просто … просто … просто …"

Мати Тереза

"навколо безліч людей … скільки їх не злічить … вони по кілька разів проходять повз нас … залишаючи щось позитивне … щось негативне …. усмішку …сльози … просто добрий погляд … добре слово … розуміння … осуд … інколи ти шукаєш у них порятунок … розраду … інколи навпаки – допомагаєш їм сам… інколи вони подарують тобі надію і віру… можливо просто покинуть … або ж навпаки вб'ють у тобі все … але це ж люди … люди … які супроводжуватимуть тебе завжди … їх мільйони … це ж люди …"

Мати Тереза

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ “МОЛОДЬ І РИНОК”

1.Приймаються одноосібні статті (співавтори). Текст обсягом 6 – 10 друкованих сторінок із двома-трьома ілюстраціями (рисунками, фотографіями). У статтях повинно бути чітко і стисло, без зайвих математичних формул, викладено те нове та оригінальне, що досягнуто авторами в їх практичній діяльності. Потрібно уникати повторів, зайвих подробиць та загальновідомих положень, на які можна посилатися, вказуючи відповідний номер у списку літератури, що додається.

2.Рукопис статті надсилається у одному примірнику (обов’язково перший), надрукованих через півтора інтервали на одній сторінці стандартного паперу, з пронумерованими сторінками.

ДО РУКОПИСУ ДОДАЮТЬСЯ:

- УДК;
- ключові слова;
- анотація статті на окремій сторінці у одному примірнику українською мовою (у випадку подання статті російською, польською чи іншими мовами, додається анотація на мові оригіналу статті та українською мовою);
- рисунки, фотографії з підрисунковими підписами;
- список літератури, оформлений у відповідності з діючим ДСТ-ом (за абеткою; у тексті в дужках позначається позиція та сторінка [3, 47]);
- відомості про автора (авторська карточка: прізвище, ім’я та по-батькові, посада, місце праці, вчений ступінь, наукове звання, адреса (службова, домашня), телефони.

3. До статей додається рекомендація кафедри (відділу) установи, де автор працює, і рецензія доктора чи кандидата наук; для статей докторів та кандидатів наук рецензій не потрібно.

4. Таблиці повинні мати назви та порядковий номер. Одночасне використання таблиць та графіків для пояснення одних і тих же положень не рекомендується.

5. Статті підписуються всіма авторами із зазначенням домашньої адреси, номерів домашнього та службового телефонів автора, який буде листуватися з редакцією з приводу цієї статті.

Редколегія відхиляє статті з порушенням цих вимог:

Відповідно до вимог ВАК України (Постанова №7-06. 1 від 15 січня 2003 р.) необхідно дотримуватися таких елементів написання статей: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими чи практичними завданнями, аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формування цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Сфера розповсюдження та категорія читачів:

- загальнодержавна, зарубіжна;
- викладачі університетів, ВНЗ всіх рівнів акредитації, студенти, аспіранти, науковці, спеціалісти, які підвищують свої професійні компетенції в галузі освіти та педагогічних наук.

Програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість:

Ознайомлення із питаннями наукових досліджень педагогіки, ринкової економіки, інфраструктури ринку, історії, філософії, психології, формування професійних компетенцій у студентів ВНЗ, організації навчального процесу, використання інформаційних технологій у навчанні, виховання учнівської молоді та студентства у високих християнських цінностях і моральних та культурних засадах, української та романо-германської філології, тощо.

Головний редактор Мирон Вачевський
Комп’ютерний набір та верстка Іван Василиків
Технічний редактор Михайло Примаченко
Коректор Оксана Безкоровайна
Художнє оформлення Христина Стасик

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com